

idealistične izravnosti. Tudi Slodnjakovo izrazoslovje je prikrojeno bolj ali manj temu pojmovanju. Odeva se v domoljubni zanos, potencira stvari do zgodovinske neresničnosti (na primer, da je Prešeren ustvaril tudi slovensko narodno filozofijo, kulturni program in našo politično idejo) in ustvarja nekako novo narodno mitologijo. „Slovenstva“.

Danes, ko izhaja že dalj časa v izdaji Slovenske Matice Kidričeva „Zgodovina“, ki je nekaka kritična monografija slovenskega slovstva in predstavlja s tehtnostjo svojih dognanj in vsega dosedaj izpričanega in zbranega gradiva brez dvoma vogelni kamen, na katerem bo bodoči literarni zgodovinar lahko dalje gradil, moramo tembolj obžalovati, da zaman pričakujemo tudi nadaljevanja za novejšo slovensko slovstvo, čigar posamezna razdobja osvetljujejo sedaj samo temeljite razprave profesorja Prijatelja.

Ob Slodnjakovi knjigi smo doživeli drug poskus, tolmačiti slovensko slovstvo tudi z vidika svetovnega nazora, kakor naj bi ga izražal „slovenski narod“ v svoji razvojni rasti. Ta poskus pa se je ponesrečil, ker ni bil zajet na osnovi zgodovinske stvarnosti, ampak prikrojen bolj „ad usum delphini“. Naloga bodoče slovenske slovstvene zgodovine šele bo, da pokaže v zrcalu zgodovinski razvoj slovenske narodne in družbene stvarnosti kakor tudi stvarnost slovenskega slovstvenega dela.

Toda ne glede na slogovne pretiranosti, miselne nedoslednosti in neurejenosti, jezikovne nepravilnosti, ne glede na stvarne pogreške in ponesrečene sodbe ter na nedosledno in nepravilno izgraditev vodilne misli o razvojni narodni rasti, je Slodnjakovo delo vendarle po množini miselnega bogastva in po svobodnem, sodobnem, intimnem odnosu do predmeta nedvomno nova, redka izpodbuda v razvoju slovenske slovstvene zgodovine. Obširno delo, ki je prvi in dosedaj edini celotni pregled našega slovstva do današnjih dni, je vsaj v celoti vredno priznanja. V drugi izdaji utegne postati z idejnimi pridržki in stvarnimi popravki celo *dobro poljudna zgodovina našega slovstva*.

Stanko Janež.

KRONIKA SLOVENSKIH MEST. Izdaja Mestna občina v Ljubljani. 1934.

Ko je pričela izhajati lani ta revija kot „Kronika mestne občine Ljubljanske“, je v uvodniku eden urednikov obljubil, da bo „pisala zgodovino prebivalstva Ljubljane, posameznih stanov, znamenitih oseb in važnih dogodkov; pripovedovala bo povest njene industrije, trgovine, obrti, beležila bo njeno kulturno stremljenje, umetniški razvoj; zemljepisci, geologi, starinoslovci bodo prinašali svoje studije o njej“. S tretjo številko je spremenil list ime v „Kroniko slovenskih mest“, ker je razširil svoje področje tudi na večja slovenska mesta izven Ljubljane. Urejeval je list, ki je izhajal vsake tri mesece, za uredniški odbor štirih članov mestni arhivar Lojze Slanovec. Ko leži pred nami zaključen obsežni, okusno v Plečnikovem slogu vezani prvi letnik s številnimi ilustracijami, je prav, če pogledamo, kako je kronika izpolnjevala svojo obljubo. Med objavljenimi prispevki je več tehtnih člankov, ki po svoji vsebini in kakovosti zares sodijo v list. Med temi je treba posebe imenovati prispevke Rudolfa Andrejke o najstarejših ljubljanskih industrijah, Ervina Fabricija članek o mariborskem stavbarstvu, studijo ing. Hermana Husa o ljubljanski uršulinski cerkvi, razpravo Viktorja Kopatina o Gabri-

jelu Gruberju, zanimivi popis Jožeta Rusa o ljubljanskih župnijah, nazorno ilustrirani spis Franceta Steléta o Ljubljani iz letala in problem o Gradu ter zdaj že pokojnega Ivana Vrhovnika o pozabljenih ljubljanskih svetiščih. Ti in še nekateri drugi nenavedeni članki so dela, ki dobro osvetljujejo posamezne strani ljubljanske zgodovine in so zato gotovo zaslužna in vredna priznanja. Vendar pa se zdi, da kaže izbor teh prispevkov le preveč znake slučajnosti, medtem ko pogrešamo enotnega načela in določenega uredniškega načrta. Mislim namreč, da bi morala biti poglobljena naloga lista, kakor je „Kronika“, ne le objavljane zgodovinskih razprav in doneskov, temveč v prvi vrsti zbiranje in objektivno proučevanje *sodobnega gradiva*, ki naj bi bilo predvsem namenjeno sedanjosti in naj bi posredno služilo bodočim zgodovinarjem. Večina objavljenih spisov bi prav lahko izšla v raznih glasilih, ki so namenjena zgodovinski, umetnostno-zgodovinski, geografski ali celo jezikoslovni stroki. Ker pri Slovencih itak vlada občutna hipertrofija časopisov, bi se bilo treba strogo držati načela o delitvi dela. Ustanavljanje listov, ki posegajo na druga področja, za katera imamo že primerna glasila, ne koristi stvari. Zato naj bi „Kronika“ ostala v glavnem pri svojem kronistovskem poslu, ki je v tem, da išče, pripravlja, ohranja in ureja gradivo z najrazličnejših področij današnjosti in da ga smotrno zbranega in pregledno urejenega izroči zanamcem. Ti bodo gradivo obdelali, in to verjetno objektivneje, kakor moremo sodobniki, ker nam manjka potrebna oddaljenost.

Jedro lista bi po mojem mnenju morala biti resnična *kronika*. Vse to, kar se raztreseno, nepregledno in mnogokrat tudi površno objavlja po dnevnikih, vse to bi morala „Kronika“ sproti prinašati v prečiščeni, dognani obliki, ki bi bila po svoji zanesljivosti in točnosti primerna podlaga znanstvenemu raziskavanju. Med tem gradivom bi šlo po važnosti menda prvo mesto statističnim poročilom o življenju in gibanju prebivalcev, o številu rojstev, porok, o obolenjih in umrljivosti, o doseljevanju in izseljevanju. Iz nje naj bi bil vselej točno razviden gmotni in družabni položaj posameznih slojev in stanov, zaposlitev, davčna obremenitev in poklici občanarjev. Stavbnemu razvoju mest bi moral list posvečati posebno pažnjo, objavljati načrte projektiranih in slike izvršenih javnih stavb, pa tudi umetnostno ali sicer pomembnejših zasebnih poslopij. Vprašanja regulacije in asanacije mest naj bi v listu našla strokovno obravnavanje. Statistika bi morala kazati sliko ljudske prehrane, gibanje tržnih cen, delovanje industrije, obrti in trgovine, občinskih naprav in prometa. Vanjo sodijo tudi meteorološka poročila in pregledi o tujskem prometu. Še važnejše ko te so naloge duhovnega značaja, kakor bi morala „Kronika“ biti izrazito kulturno usmerjena. Iz nje naj bi kulturni zgodovinar mogel črpati podatke o vseh prosvetnih ustanovah in prireditvah: o gledališču, koncertih, umetnostnih razstavah, predavanjih in drugih kulturnih društvenih manifestacijah. Potrebno nam je, da bi mogli sproti pregledati svojo knjižno in časopisno produkcijo. Razprave občinskega sveta naj bi se vsaj v daljših izvlečkih ohranjemale v listu. Zlasti naj bi se vse količjak pomembno in zanimivo zunanje dogajanje ohranjalo za bodočnost v slikah. S fotografskimi posnetki je mogoče nam in bodočim rodovom ohraniti najvernejše priče in bi zato „Kronika“ morala imeti lastno, skrbno urejeno fotografsko poročevalno službo.

Čeprav se „Kronika“ v prvem letu obstoja premnogih izmed navedenih nalog ni lotila, vendar je vredna pohvale že sama misel, ki je povzročila ustanovitev tega potrebnega lista. Če naj svojo nalogo prav izpolnjuje, je treba, da bo urejevana kot glasilo, ki naj služi zares kulturnim ciljem, brez nepotrebnega kulta osebnosti. „Kronika“ mora biti, če hoče dokazati svojo življenjsko upravičenost, res verna podoba življenja slovenskih mest, to je zrcalo vsega sodobnega našega duhovnega in gmotnega prizadevanja, pravi letopis in beležnica našega časa. Zato sodijo vanjo spomini sodobnikov in njihova mnenja, zlasti tudi sodobna poročila tujcev o naših mestih. Njena odlika naj bo v smotrni izbiri in kakovosti prispevkov, ne v razkošnosti opreme. Jasno je pa tudi, da mora biti list, ki naj dostojno predstavlja slovenska mesta, tudi v jezikovnem pogledu vzoren. O prvem letniku tega v celoti ni mogoče reči, zlasti jezik v „Ljubljanski kroniki“ je prav časnikarsko ohlapen.

(Članek je bil napisan meseca julija, v novem letniku „Kronike“ so se nekatere pomanjkljivosti izboljšale.)

K. Dobida.

CERVANTES - St. LEBEN: DON KIHOT. Prva knjiga. Slovenska Matica 1935.

Pozno, skoraj prepozno smo slednjič dobili tudi slovenskega Kihota, za sedaj prvi del romana, v času, ko učinkuje na prvi pogled skoraj kot anahronizem. Vitezovanje in viteška literatura sta spadala že za Cervantesa v preteklost, saj ju je prav s Kihotom osmešil. Vsi tisti viteški romani, ki so še v 15. in 16. stoletju preplavljali skoraj vso Evropo, so zakesneli potomci zgodnje srednjeveške viteške literature, katere prvotna domovina je Francija, odkoder se je razpasla med ostale kulturne narode. Že v 12. stoletju je ta literatura, ki je v Franciji tekmovala z narodno epiko starejšega tipa ter se začela kmalu z njo prepletati, prekoračila svoj višek. Naslednja stoletja so izrazito epigonska in ne prineso ničesar bistveno novega; stari motivi se razpredajo v nešteti variantah, tudi imena epskih junakov se premnogokrat ponavljajo. Prave življenjske sile pa vsa ta literatura že v 13. in 14. stoletju nima več; imela jo je v zgodnjem fevdalnem srednjem veku, ko je pognala iz realnih tal, iz živega viteškega čuvstvovanja, iz viteškega življenja in viteških idealov. Medtem pa se je fevdalni sistem že močno omajal, poleg plemstva se je začelo uveljavljati tudi meščanstvo, kar je kmalu dalo tudi literaturi novo noto. Pa tudi humanizem in renesansa sta prinesla povsem nove pobude in pokrenila literaturo in vse duhovno življenje v nove smeri. Res je, da je živel v Španiji zaradi posebnih prilik viteški, junaški duh in z njim zanimanje za viteške knjige in vitezovanje mnogo dlje kakor v sosednjih deželah, vendar je Don Kihot, ta edinstvena satira viteštva in edinstveni dokument svojevrstne kulturne dobe, najboljši dokaz, da je spadalo vse to tudi v Španiji takrat že v preteklost, čeprav je bilo še tako blizu in toliko živo, da je učinkovala satira neposredno. Za nas pa je vse to preveč oddaljeno in pretuje, da bi se mogli resnično vživeti v satiro, v kateri občutimo sedaj samo še komično stran.

Vendar je Don Kihot mnogo več kakor tipičen produkt svoje dobe. V njem je toliko občečloveškega in brezčasnega, da ga bodo cenili in ljubili rodovi vseh